

Taller:

"Qualsevol pel·lícula és bona per tractar la memòria? Parlem sobre el cinema que tracta la història i la memòria històrica".

Autor@s: ***Guila Fidel i Xavier Alsina.***

El cinema va nèixer fa quasi 125 anys, amb una intenció més d'entreteniment, considerant aspectes realistes i documentals, junt als de ficció i fantasia. Els criteris s'han mantingut, son més de caire estètics que no pas ètics. El cinema com espectacle diria Guy Debord dins la societat de l'espectacle.

Aquesta impronta no és va perdre en tota la seva existència, tot i els canvis tecnològics que el van enriquir i estendre com llenguatge.

Al moment que decidim com docents, utilitzar el CINEMA per tractar la història i la memòria històrica, que passa quan seleccionem material audiovisual, CINEMA? què hem de tenir clar? Quines són les posicions que acompanyen aquestes decisions al moment de fer-les servir com material pedagògic?.

Continguts del Taller

Com és produeix la transmissió mitjançant el cinema a l'educació.

El cinema és una font d'informació, que permet entrar i compartir dimensions socials i culturals, al temps que crea visions d'esdeveniments passats i presents, però també potencialment futures. Ens permet valorar i també jutjar sobre situacions històriques, vinculades a valors, idees, ideologies, actituds i normes.

Aquest accés fa que el cinema sigui un recurs a disposició de l'ensenyament, formal i no formal .

Darrera de la dimensió lúdica, d'entreteniment, el CINEMA, LA PRODUCCIÓ AUDIOVISUAL, té un gran potencial com eina formativa, enriquin perspectives.

- Per la seva capacitat de formar e informar, sota un aspecte distès i/o lúdic, que facilita que sigui ben acceptat per l'alumnat. Incrementa la participació i l'interés, i potencialment projecta curiositat per accedir a més recursos d'aquestes característiques

- Ajuda als grups/d'alumnes, a transferir coneixements de manera no invasiva, obrint el món de diversitat actual i passada, exemplificant conflictes també vigents, de manera senzilla i directa.

Què es pretén amb la introducció de cinema com a part de la memòria? Quins aspectes positius i quines contraindicacions podria aportar al procés d'aprenentatge i intercanvi, utilitzant els mitjans audiovisuals, especialment el CINEMA, per a la transmissió de la MEMÒRIA HISTÒRICA?

- Introduir temàtiques de manera directa, sota una expectativa que redueix les actituds refractàries /defensives per part dels receptors de la proposta.

- Afavoreix el diàleg constructiu, buscant desenvolupar el sentit i pensament crític enfront del que veiem, o el que ens ofereixen o consumim habitualment.

- Il·lustrar sobre el poder dels mitjans de comunicació de masses i la publicitat, facilitant eines o estratègies per l'anàlisi crítica i que permeti donar fiabilitat als discursos.

Alain Bergalà:

Autor de llibres sobre cinema i educació:

<https://www.youtube.com/watch?v=rS4e25NIUEE>

La hipòtesis del cine , sobre la transmisión del cine en el aula és un llibre on s'explica que a vegades el cinema resulta un recurs passiu , un recurs

complementari, un recurs lúdic, un recurs on l'alumnat no té consciència que hi ha una lectura visual que ha de comprendre i valorar. Quan el CINEMA ocupa una altra posició a la classe, que és veure'l com un producte com a projecte, permet valorar els elements explícits i dels elements implícits. Així i de forma diferencial, preparant abans el context (qui és el director , a quin any , amb quines referències neix) , similar a quan tenim una novel·la al darrere, i valorem el preàmbul abans de llegir . Informar-se abans, tenir continguts que ajudin a entendre i comprendre, comparar i relacionar, ensenyar a mirar el cinema de forma activa. Durant la projecció, apuntant sobre el que veuen , els diàlegs , les idees que surten, i després, analitzar sobre la projecció, sobre el que es va apuntar, sobre els conflictes, sobre els interessos. Poder escoltar sobre les altres mirades i opinions, sobre el moment històric. En resum , la pedagogia ha d'adaptar-se a l'alumnat a qui va dirigit però mai oblidant el seu objecte. Si aquest objecte, el cine, es simplifica, banalitza , no es una bona transmissió .

Jean François Forges

<https://www.youtube.com/watch?v=rY04OtDtA8E>

Educar contra Auschwitz , senyala dues idees interessants en aquesta línia :

- a. la cultura no ens salva de la barbàrie per tant el com ensenyar la barbàrie o l'horror si és bàsic.
- b. el discurs racional pot argumentar molt bé una mirada mots cops insuficient i fins i tot justificadora del negacionisme o del revisionisme històric.
- c. la narrativitat emocional (de la ètica de la compassió) sempre toparà amb les disjuntives o límits dels dilemes sobre la supervivència, el dolor fins i tot del botxi o no davant la víctima abans de matar i assassinar .

El cine i l'art serien medis (transmisors) entre la consciència del jove (perspectiva generacional) i la realitat dels camps o lager, el món concentrari, per exemple, com fan Primo Levi i Claude Lanzmann .

Com apropar-nos al coneixement de la mirada neutre , de la mirada objectiva, de la mirada subjectiva , de la mirada en perspectiva , com part de la mirada poliédrica, multiseccional ?

• què veure ? com veure i què mirar ? per què veure cinema i quin tipus de cinema veiem?

1. la mirada del cinema com espectador passiu, un espectacle que és projecta davant nostre (tesi de Alvaro Alonso) Holocausto y Hollywood . El gust estètic per sobre de la reflexió ètica . La indústria com a protagonista del producte o

mercaderia, sense altres judicis. El valor de la representació com en la forma estètica per explicar l'horror . Importància del testimoni directe i de les fonts .

2. la mirada del cinema com espectador actiu, reflexió posterior , els cineforums . El cinema com a lectura analítica . El subjecte com espectador el protagonista, com una lectura compartida i debatuda conjuntament. Anàlisi del cinema .
3. la mirada emancipada en el cinema ; una narrativa artística i no cultural que ha de provocar distància o proximitat ; diferència entre mirar , observar, veure i contemplar . La creació (objecte del cinema o pel·lícula) entre el director , i la seva forma de representació i l'espectador i la seva mirada emancipada. Com mirar de forma emancipada un tema com la memòria històrica?

És una posició que accepta, que no es pot dissociar el subjecte de l'objecte, la mirada del què i com es mira, una qüestió per entendre el cinema com un art , com un procés de creació i producció del director , No podem dissociar ètica de l'estètica ni a l'inrevés . La veritable mirada del cinema ha de ser per crear subjectes o alumnat emancipat ideològicament parlant .

● **PETIT DECÀLEG DE LA MIRADA ACTIVA EN CONTRAPOSICIÓ DE LA MIRADA PASSIVA . CINE I MEMÒRIA**

A.- Importància de donar "els noms" als cossos , als rostres , personalitzar les imatges en el cinema , en els documentals , en els espais .Tothom té un nom que el personalitza i el dignifica .

B.- Tota persona i la seva experiència forma part d'un procés col·lectiu històric de la memòria o tradició i en aquest sentit la mirada vers l'altri condiona el nostre judici històric com espècie .

C.- Tothom pot ser "potencialment", un botxi (no podem justificar teòricament si no es dins un context o una situació històrica definida) . El perill de ser víctimes o botxins , col·laboradors o supervivents com els jueus obligats a col.laborar per prolongar les seves vides.

D.- EL cinema és una eina que fa que tot espectador sigui quina sigui la seva classe social comparteixi el mateix espai , obrint-se a certa sensibilitat , reflexionant i despertant l'esperit crític davant els fets. Raó i emocions no es poden separar , cal trobar un equilibri per garantir quina narració es fa dels fets.

E.- Cal desconfiar sempre del criteri d'allò que funciona bé a l'aula perquè es pot, en situacions concretes, transmetre la injustícia repetint-se mecànicament en el cinema sobre uns fets .

F.- Adaptar-se als nois i noies , als joves no vol dir no ensenyar a llegir bé el cinema. Però no hem de ser experts en cinema més aviat hem de ser professor interessats en aquesta transmissió del cinema en relació a la memòria.

G.- Hi haurien tres condicions en la mirada : l'emoció és subjectiva però té un valor per si mateixa, la necessitat de coneixement de la història (context) i la posició crítica per poder comprendre . No és el mateix emocionar que traumatitzar .

H.- Hi ha un plaer en la violència que hem de saber situar-nos per no caure en la complicitat de la barbàrie i l'horror. Ens podem quedar fascinats o atrapatats per aquesta. Distanciar-se de l'element estètic

I.- Comprendre és impossible però recordar és necessari .

Fonts de materials audiovisuals de accés gratuït i propostes de pel·lícules a treballar a l'aula

a) Banc de recursos d'Yad Vashem:

<https://www.yadvashem.org/es/education/educational-materials/>

b) Banc de Recursos Pedagògics d'Amical Mathausen

https://www.vilanova.cat/doc/doc_26895784_1.pdf

c) Banc de recursos del Memòrial Democràtic

<https://banc.memoria.gencat.cat/ca/app/#/collection>

<http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/serveis-educatius/recursos/audiovisuals/>

d) Banc de recursos de l'Institute for Visual History and Education, sobre Holocauste i altres genocidis

<https://vhaonline.usc.edu/about/about?>

e) Arxiu REMEMBERG, diversos recursos sobre Shoà i altres genocidis (solament en anglès)

<https://remember.org/>

d)ARCHIVE, el projecte d'arxiu de materials més relevant sobre diverses temàtiques. Secció Shoà

<https://archive.org/search.php?query=Holocaust>

Algunes de les Pel·lícules suggerides:

"German Concentration Camps Factual Survey", Imperial War Museum, 2014
<https://www.iwm.org.uk/partnerships/german-concentration-camps-factual-survey>

"La profesora de historia". Marie-Castille Mention-Schaar, 2015.

"1945". Ferenc Török, 2017

"La llave de Sarah". Gilles Paquet-Brenner, 2010

"Sin destino". Lajos Koltai, 2005

"El pianista". Roman Polanski, 2002

"La conspiración del silencio". Giulio Ricciarelli, 2014

"Alice Herz-Sommer, The Lady in Number 6". Malcolm Clarke i Nicholas Reed, 2014

"El hundimiento". Oliver Hirschbiegel, 2004

"Shoà". Claude Lanzmann, 1985